

Krijtberg, 10 november 2019, 32ste zondag door het jaar. 2 Makk. 7:1-2.9-14, 2 Tess. 2:16 – 3:5, Lukas 20:27-38 - Peter van Dael SJ

GEEN GOD VAN DODEN, MAAR VAN LEVENDEN

De evangelielezing begint met een vraag die enkele Sadduceeën aan Jezus stelden. Sadduceeën ontkennen dat er een opstanding is. Sadduceeën zijn Joden die alleen maar de eerste vijf Bijbelboeken aannemen. Deze boeken handelen over de oudste geschiedenis van Israël en over de Wet die Mozes aan het volk Israël had gegeven. In de Wet van Mozes wordt het leven op aarde geregeld: hoe moet ik staan tegenover God en tegenover mijn medemensen? Als ik goed leef, word ik op aarde gezegend. Als ik dood ga, verdwijn ik als een schim naar de *scheol*, de onderwereld. Alles moet hier op aarde gebeuren.

Een vraag van enkele Sadduceeën

Nu de casus die de Sadduceeën aan Jezus voorhielden. Mozes had bepaald dat, wanneer een man kinderloos stierf, zijn vrouw een kind moest krijgen bij zijn broer. Het ging erom dat de man moest voortleven in zijn kinderen. Een voortleven in een hiernamaals kwam niet aan de orde. Want je leefde voort in je kinderen. Maar de Sadduceeën houden er rekening mee dat ook de broer van de overledene kan sterven zonder kinderen na te laten. Ze gaan zelf zo ver dat alle overige broers doodgaan zonder kinderen te hebben verwekt. Ten slotte sterft ook de vrouw. Dan komen de Sadduceeën met hun vraag: *Wiens vrouw is ze bij de opstanding? Alle zeven zijn ze immers met haar getrouwd geweest?* Dit is een onzinnige vraag uit de mond van mensen die niet geloven in de opstanding of een leven na de dood. Het was dan ook eerder een strikvraag om Jezus vast te zetten dan een echte vraag.

Het eerste antwoord van Jezus: niet alleen voortleven in je kinderen, maar ook voortleven bij God

Jezus geeft een dubbel antwoord. Eerst wijst hij op de onzinnigheid van de vraag die aan hem werd gesteld. Hij maakt namelijk een onderscheid tussen mensen die leven in deze wereld en mensen die leven in het hiernamaals. Mensen in deze wereld trouwen opdat op zo'n manier het leven wordt doorgegeven. Maar mensen die leven in het hiernamaals leven als engelen. Engelen zijn noch mannelijk, noch vrouwelijk. Ze trouwen niet en krijgen geen

kinderen. In de hemel hoef je dus niet te trouwen om kinderen te krijgen en om op zo'n manier voort te leven. Daar leef je voort op een andere manier.

Het tweede antwoord van Jezus: de levende God is en blijft vriend, ook na de dood

Jezus geeft nog een tweede antwoord. Hij verwijst naar Mozes en de brandende braamstruik. Dit is een verhaal dat de Sadduceeën kennen, want het staat in Exodus, het tweede Bijbelboek. God sprak vanuit de struik tot Mozes: *Ik ben de God van je vader, ik ben de God van Abraham, Isaak en Jakob* (3:6). Dit betekent dat er een verbintenis is van God met Abraham, Isaak, Jakob en de vader van Mozes. De Bijbel spreekt zelfs van een band van vriendschap. God noemt Abraham zijn vriend (Jes. 41:8). In de brief van Jakobus lezen we: *Abraham geloofde in God, en daarom zag God hem als een goed mens. Ja, God noemde Abraham zelfs zijn vriend* (2:23). Ook Mozes wordt vriend van God genoemd: *De Heer sprak persoonlijk met Mozes, net zoals iemand spreekt met zijn vriend* (Ex. 33:11). De vriendschap met God geldt niet alleen voor Abraham en Mozes, maar voor allen die staan in hun lijn. Aangezien de God van Abraham, Isaak, Jakob, Mozes en van allen die staan in hun lijn, geen God is van dode mensen, maar van levende mensen, wordt de vriendschap met God niet beëindigd met de dood. De levende en levenwekkende God is en blijft vriend, ook na het sterven.

Conclusie

Vroeger dacht men dat bij de dood het lichaam stierf, maar de ziel opsteeg naar de hemel. Men dacht als de Griekse filosoof Plato, die uitging van de onsterfelijkheid van de ziel. Maar in de Bijbel, en ook in het moderne denken, vindt men deze gedachte niet terug: ziel en lichaam vormen een eenheid, wanneer iemand doodgaat, gaat hij helemaal dood, met lichaam en ziel. Wel kom je in sommige Bijbelboeken de idee tegen van de opstanding van de doden, met ziel en lichaam, op het einde van de tijden. Maar voor ons kan een lichaam dat is vergaan niet opnieuw tot leven worden gewekt. Toch reikt de Bijbel een gedachte aan waar sommigen hoop uit putten. God geeft de relatie met mensen die zich aan Hem hebben gehecht niet op: *U levert mij niet over aan het dodenrijk en laat uw trouwe dienaar het graf niet zien. U wijst mij de weg naar het leven: overvloedige vreugde in uw nabijheid, voor altijd een lieflijke plek aan uw zijde* (ps. 16:10-11). Jezus zegt: *Wie in mij gelooft zal leven, ook wanneer hij sterft, en ieder die leeft en*

in mij gelooft zal nooit sterven (Joh. 11:25-26). Geloof en dood gaan volgens Johannes niet samen. Volgens het Bijbelse spraakgebruik is geloven praktisch: niet alleen maar geloven, maar ook doen. In Jezus geloven betekent: doen zoals Jezus. Dat betekent brood breken en delen. Dat betekent geven aan wie niet heeft, zorg en aandacht schenken aan anderen, kortom: liefhebben. Zo'n leven is voor Johannes een leven dat nu al begint en dat, vanuit God gezien, geen einde heeft. Zo'n leven heeft eeuwigheidswaarde.

De dood wordt niet ontkend, maar wel ontkracht. Hoe we voortleven na de dood: dat weten we niet. Jezus zegt wel dat de mensen in de nieuwe wereld niet huwen en niet worden uitgehuwelijkt (Luc. 20:35), maar wat ze dan wel doen zegt hij niet, en kan hij ook niet zeggen. Het enige wat we kunnen zeggen komt hier op neer: leef als vriend van God door nu op aarde Hem en je naaste te dienen. De liefde is sterker dan de dood. Ik verwijs in dit verband naar de woorden van Theresia van Lisieux op haar doodsbed: *Ik geloof niet meer in het eeuwige leven... Gedachten van de slechtste materialisten komen op in mijn ziel*. Zij kan niet meer geloven, maar haar liefde blijft.¹

We kunnen er alleen maar op vertrouwen dat we bij God in goede handen zijn, nu, terwijl we nog leven op aarde, maar ook later, wanneer we dit aardse leven uit handen moeten geven. Hoe het zal zijn na de dood moeten we maar aan God overlaten.

¹ Tomas Halik, *Geduld met God. Twijfel als brug tussen geloven en niet-geloven*, Zoetermeer 2015, 41-45.